

Památník šoa Praha

Osadní 26, 170 00 Praha 7

Výroční zpráva za rok 2021

Úvodem:

Zásadní signál, který výrazně ovlivnil rok 2021, přišel již 21. prosince 2020, kdy vláda schválila dlouho připravovaný záměr k založení nové státní příspěvkové organizace PAMÁTNÍK TICHÁ. Tak se přiblížila chvíle reálné existence instituce, do které se Památník šoa Praha, o. p. s., bude postupně transformovat.

S počátkem ledna se však ukázalo, že ministryně financí nehodlá naplnit původní písemné sliby premiéra o zajištění financování nové s. p. o. Diskuse na vládní úrovni se táhly řadu dalších měsíců, až padlo rozhodnutí, že resort musí finance nalézt ve svých rezervách a že na zaměstnance může vyčlenit pouze čtyři pozice.

27. května 2021 byla konečně organizace založena a jmenován její ředitel. V tu chvíli bylo ovšem také jasné, že transformace o. p. s. do s. p. o. nebude probíhat nikterak rychle, protože roční kulturní plány už byly v pohybu a další akce se produkčně zakládaly. O. p. s. byla také v pokročilém procesu přebírání dvou velkých sbírkových kolekcí. Ačkoli jsme museli řešit celou řadu vyhláskových bloků, nezbylo než produkovat letní a podzimní aktivity dohromady.

Došlo na celou řadu komplikovaných administrativních procesů, které rozjezd nové s. p. o. posunuly až na léto/podzim. Následovaly zásadní transformační akty, smluvní předávání projektového vývoje. Pro o. p. s. likvidace smlouvy o majetkovém uspořádání Nádraží Bubny s magistrátem, pro s. p. o. zakládání nové smlouvy.

Přes všechny tyto nezbytné nové povinnosti obecně prospěšná společnost naplnila kulturní program, poznamenaný meziročně ještě několika vlnami covidu-19, nestandardním režimem škol a celou řadou kulturních proměn. Úspěšně jsme naplnili záměr společného cyklu akcí pro připomenutí 80. výročí počátků židovských transportů z Čech a Moravy a založili jsme základ pro další vývoj budoucích výstavních a komunikačních projektů.

Po úspěšném předání procesu projektování revitalizace nádraží Bubny se na podzim roku 2021 podařilo také koordinovat projektové plány v okolí

budoucího Památníku ticha a vydat nové studie pro veřejný prostor budoucího místa paměti.

Program sezony

Rok 2021 se opět otevřel ve znamení pandemie. Bylo jasné, že není možné plánovat příliš dopředu větší divácké akce a že vstupujeme do dalšího období streamované kultury.

Navzdory situaci jsme se rozhodli udržet tradici připomínání velkého data spojeného s vyhubením tzv. Terezínského rodinného tábora v Osvětimi, **Vzpomínku na BIIb**. Po zkušenosti z minulé sezony jsme rozhodli neplánovat pro březen veřejný koncert, ten se uskutečnil až 12. 7.

Ve spolupráci s **Institutem terezínských skladatelů** a **Gymnáziem Přírodní škola** jsme předtočili hudební klip k tragické události a připravili jej pro streamové uvedení ve výroční den. Na poslední chvíli jsme pak ještě spojili plány s Ministerstvem zahraničí, které připravilo malý pietní akt přímo před Černínským palácem. Na ten bylo navázáno symbolické rozsvěcení svíčky přímo namísto lágrbaráku BIIb v Osvětimi.

15. června 2021 byly znovu otevřeny výstavy na půdě nádraží Bubny a proběhla revernisáž otevřené galerie **Vrstvy paměti města**.

Obě události byly již v nabídce minulého roku, ale pro pandemii je navštívilo poměrně málo příchozích.

19. června se proto na peronu nádraží Bubny (mimo stále odkládaný termín knižního veletrhu) odehrál **křest dvou knih o Mauthausenu**, za účasti jednoho z autorů, **Vlastislava Janíka**, a fotoarchiváře **Jaroslava Čvančary**.

Byl spojen s koncertem skupiny **Taxmeni** a křestem jejich obsáhlé diskografie věnované táborům osvobozeným americkou armádou.

Nádraží Bubny navštívilo v průběhu léta pár stovek návštěvníků. Cestovní kanceláře sem, do stále neutěšeného prostředí, pravidelně přivádí své klienty. Socha Aleše Veselého se stala jednou z navštěvovaných dominant města.

Po dobré zkušenosti minulého roku Památník ticha opět připravil pro letní významné datum likvidace tzv. Terezínského rodinného tábora v Osvětimi slavnostní koncert ve Velké dvoraně Veletržního paláce.

Vzpomínka na likvidaci BIIB měla návštěvnost opět velmi dobrou – opět na hranici povolených hygienických parametrů.

Ministr Lubomír Zaorálek zde vyhlásil novou státní organizaci.

Slavnostní koncert moderoval **Jan Bumba**. Přivítali jsme také pamětníka baráku BIIB profesora **Tomana Broda**.

Skutečnou hvězdou kontemplativně založeného programu byla **Iva Bittová**. V sólovém vystoupení na místě paměti zaplnila největší prostoru Národní galerie svým originálním recitálem.

Památník ticha 2021 Restart pomíjivosti

Pomíjivé sochy v naší galerii Vrstev paměti města měly svou loňskou reversionisáž ve chvíli, kdy měla svou „reinvazi“ nová vlna pandemie covidu-19. Příběh výtvarných objektů však pokračoval i bez návštěvníků. Před nádražím Bubny zarůstá travou loď *Wooden Cloud*, která zde přistála k výročí tragédie Patrie. Obraz *Jamming* se stal vzpomínkou – vzal za své i s domem, na kterém byl vymalován...

15. 6. 2021 17:00

Reversionisáž výstav Památníku ticha

Vystoupí komorní seskupení Prague Klezmer Band Trombenik. Výstava *Obrazy a hlasy Bubny* – několik výstav v podkrovní nádraží: Karel Cudlín, Richard Homola, Pavel Dias; *Druhý život Vendulky V.* – fotografie Jana Lukase s texty Ondřeje Kundry; *Spolu v bublinách* – výstava ve spolupráci s Polským institutem v Praze.

Vrstvy paměti – Pomíjivost II

Venkovní expozice fotografií a soch v ose kolejiště doplněná novými obrazy největšího pražského brownfieldu. Ivanka Brádková, Lenka Hájek Kristiánová, Jamming, Martin Janíček, Kryštof Kaplan, Daniel Pešta, Nadia Rovderová, Karel Cudlín, Matěj Stránský.

18.–20. 6. 2021

Festival Art District 7. Máme otevřeno 2021

18. 6. 18:00 – Křest knih uznávaných autorů literatury faktu: Jaroslava Čvančary, Vlastislava Janíka a Václava Vlka.

Vystoupení country skupiny Taxmeni. Křest CD *Taxmeni* a knihy k 50. výročí působení na hudební scéně.

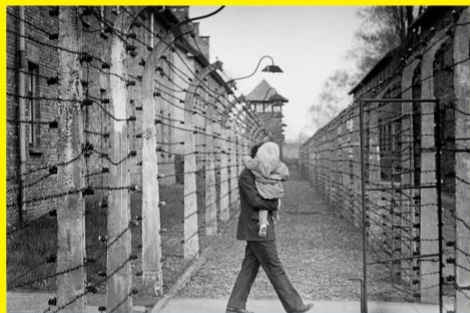
Máme otevřeno: 18. 6. 14–20 hod., 19.+20. 6. 12–18 hod.

Výstavy v podkrovní nádraží budou dále otevřeny v sobotu 26. 6., 3.+10. 7. a v pondělí 12. 7. 12–18 hod.

12. 7. 2021 18:00 Velká dvorana Veletržního paláce

Vzpomínka na likvidaci BIIb – koncertní meditace Ivy Bittové
Slavnostní setkání na symbolickém místě opět připomene největší jednorázovou masovou vraždu občanů okupovaného Československa, vyhlazení tzv. terezínského rodinného tábora v Osvětimi. Pietní akt zajistí nově vzniklá státní organizace Památník ticha.

13. 10.–28. 11. 2021 Dům U Černé Matky Boží

Výstava Pavel Dias: Torzo, vzpomínky pro budoucnost

Pavel Dias tři desítky let fotograficky mapoval probouzení vzpomínek na místech paměti. Jeho cyklus „Torzo“ je epochálním hledáním jazyka k odkazu šoa pro naši dobu. Výstavní kolekce se rodila ve chvíli, kdy Pavel Dias náhle odešel do fotografického nebe. Bude tedy také vzpomínkou na autora, s nímž Památník ticha spojil své dialogy a podobenství paměti velkých příběhů nádraží Bubny.

16. 10. 2021

Bubnování pro Bubny 2021

Tradiční veřejný happening s vážným podtextem opětovně připomene první židovský transport vypravený z okupované Prahy. Letos je tomu již 80 let...

Termíny dalších podzimních akcí, které připravujeme s našimi tradičními partnery, budeme zveřejňovat na našich stránkách aktuálně dle pandemické situace: www.bubny.org

Podzimní kulturní sezóna

Považujeme za potěšitelné, že se podařilo dojednat partnerství pro **80. výročí počátků židovských deportací z protektorátu Čechy a Morava**. K tomuto záměru se přirozeně přihlásilo i několik institucí, o jejichž aktivitách jsme předem neměli tušení, ale byli jsme rádi za spolupráci na společně nabízeném plánu.

Vzhledem k různosti vizuálů jednotlivých institucí nebylo snadné nalézt záhlaví pro logotyp společné komunikace. Nakonec jej navrhnul grafik Památníku ticha Jan Havel. Bylo využíváno od první tiskoviny, kterou vydal Památník Terezín, až do konce roku 2021...

1941
80 let
2021
ZAHÁJENÍ DEPORTACÍ
ŽIDŮ Z ČESKÝCH ZEMÍ
VZNIK GHETTA TEREZÍN

Památník ticha také vydal společnou tiskovou zprávu, která je přílohou tohoto textu. První společný program vydal Památník Terezín, jenž jej prezentoval na své tradiční tryzně k jubileu osvobození ghetta.

Zúčastněné instituce:

Památník Terezín, Židovské muzeum v Praze, Federace židovských obcí, Terezínská iniciativa, Institut Terezínské iniciativy, Masarykova univerzita, Nadační fond Arnošta Lustiga, Nadační fond obětem holocaustu, Opera Národního divadla s cyklem Musica Non Grata, Věčná naděje, Uměleckoprůmyslové museum v Praze a Židovská obec Praha.

Přehledový program spojených paměťových institucí je také v příloze této zprávy.

22.–25. září se po dvou letech odkladů nádraží Bubny opět stalo alternativní scénou festivalu **Svět knihy**.

Nejvýraznější událostí tohoto cyklu byla **Noc poezie a hudby**, kterou knižní veletrh pořádal společně s Památníkem ticha v bubenské nádražní hale.

Pod názvem **Rozbitaje serca pacana** uvedla populární běloruská kapela repertoár exilových básníků zhudebněný v moderních kompozicích. Autoři básní vystoupili v komponovaném programu uváděném **Michaelem Kocábem**.

David Vaughan prezentoval na nádraží Bubny knihu **Sancta Familia**, kterou upravil z pozůstalosti rodiny Wellsových.

Půvabná ilustrace kulturního světa Prahy krátce před válkou je vzpomínkou **Tomáše a Martina Welse**, kteří byli spolu s otcem a matkou deportováni přes nádraží Bubny do Terezína a později zavražděni v rámci likvidace tzv. Terezínského rodinného tábora v Osvětimi.

Richard Wells (otec) byl významný židovský architekt. Pocházel ze západních Čech, studoval ve Vídni, praktikoval u architekta Loose. Byl autorem významných budov v západočeských městech, později v Praze. Bydlel v domě, který sám navrhnul v Dobrovského ulici.

Na uvedení rodinné knihy navázala komentovaná procházka architekta **Zdeňka Lukeše** po Wellsově Praze 7.

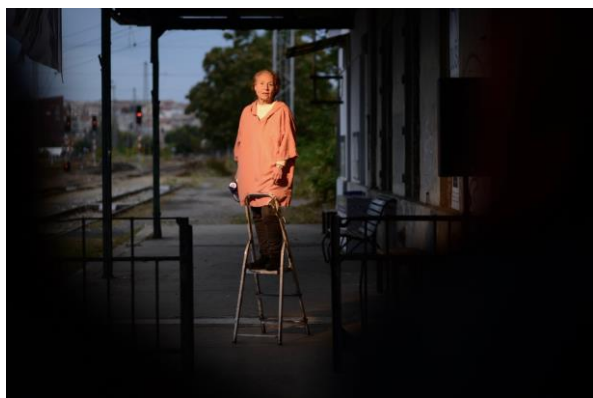
Tečkou i za festivalem knih bylo setkání a autorské uvedení knihy o Vladimíru Vochočovi s autorkou **Lenkou Horňákovou-Civade**. Příběh nazvaný **Symfonie o novém** světě přiblížil postavu bývalého českého konzula v Marseille, kterému se podařilo zachránit stovky lidských životů – převážně prchajících Židů do exilu.

Významnou sérií diskusních akcí podzimu byla **předpremiéra filmu Zpráva** režiséra **Petera Bebjaka**. Výpravný snímek o útěku Vrby a Wetzlera z Osvětimi vzniknul v reakci na vstup fašistické strany Mariána Kotleby do slovenského parlamentu. Památník ticha byl osloven k rozjezdu školní distribuce a prověření jejich možností. Ve spolupráci s distributorem bylo zajištěno sedm projekcí v různých městech Čech a Moravy, kde je i dnes výrazná židovská obec, prostřednictvím které bylo možné pozvat na předpremiérové uvedení školy a dědice příběhů šoa ve druhých a třetích generacích.

Diskuse prokázaly, že téma je živé, příběh slavných uprchlíků z továrny na smrt stále fascinující a že téma má své aktuální konotace, kterými je dobré směřovat debatu.

6. říjen 2021 – divadelním poutačem podzimní kulturní sezony na nádraží Bubny bylo představení **HANNAH**, adaptované pro nádražní halu, peron a okolí objektu **Miřenkou Čechovou**. Projekt byl zajištěn ve spolupráci s produkcí **Tantehorse**.

Ve své autobiografické roli vystoupila **Hana Frejková**. Završila tak na místě paměti uvedení své knihy o příběhu její rodiny a popraveného otce, jež zde prezentovala v podobě audioknihy před dvěma lety.

Bubnování pro Bubny 2021, tradiční připomenutí prvního židovského transportu z Prahy (16. říjen byl dnem 80. výročí), bylo návratem k někdejší energii veřejného happeningu s vážným podtextem. Letošní rušení ticha mlčící většiny moderovala **Bára Hrzánová**.

Již tradiční rytmus megaorchestru několika set bubnujících zajistila **Tam Tam Batucada**. Novým hlasem letošního roku byl **Jiří Stivín**, který se postaral o souvislou hudební kompozici improvizovanou na široké spektrum dechových nástrojů.

Na happening navazoval slavnostní koncert v nádražní hale. Vystoupili studenti **Gymnázia Přírodní škola** se svými písněmi z ghetta.

Jiří Stivín a **Robert Hugo** přidali několik moderních kompozic první republiky v jazzovém rytmu pod souhrnným názvem **Ztracené serenády**.

Pozoruhodným vrcholem programu byl pianista **Denis Szalbot** – mladý virtuos postižený Aspergerovým syndromem. Uvedl skladbu **Steva Reicha Different Trains** ve své originální adaptaci z původní verze pro smyčcové kvarteto.

13. listopadu zajistil Památník ticha dopolední projekci a diskusi v rámci festivalu **Nezlomní a obětovaní**, který již druhým rokem pořádalo **Muzeum paměti XX. století**. Program s názvem **80 let války s pamětí** otevřel diskusi o filmovém zrcadlení příběhů šoa v současném připomínání.

28. listopadu se před nádražím Bubny v rámci akce **Světlo pro vítězství** opět rozsvítilo první chanukové světlo. V znovu nastupující covidové vlně se k obřadu vedenému vrchním pražským rabínem **Davidem Peterem** sešlo několik desítek osob. Promluvil předseda pražské židovské obce **František Bányai**, na akordeon zahrál **Michal Šmíd**.

Spolupráce s Českými centry

V průběhu celé sezony 2021 se podařilo instalovat v několika významných destinacích malou expozici fotografií **Jana Lukase** s příběhem **Ondřeje Kundry** nazvanou

Druhý život Vendulky V. Novodobý příběh redaktora časopisu Respekt vrátil aktuální život několika slavným fotografiím rodiny Vogelových.

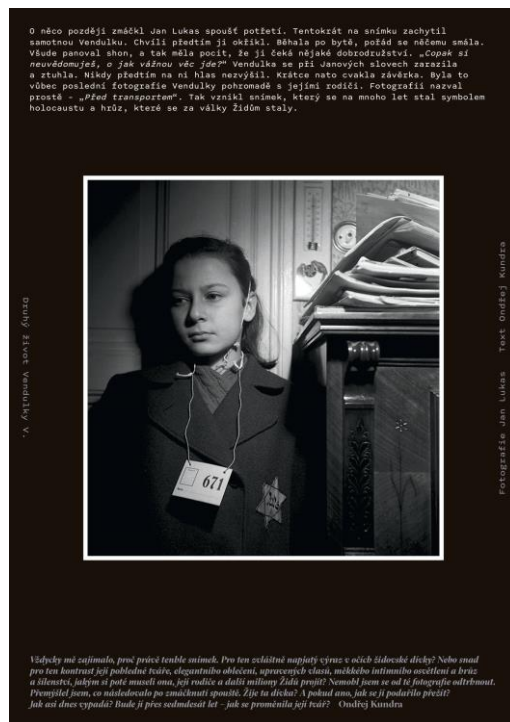
Jan Lukas ji zachytil v předvečer nástupu k deportaci, již s transportními čísly.

Výstava putující světem v anglické a německé verzi se v loňském roce těšila zájmu návštěvníků ve **Staré Lubovni, Berlíně, Jeruzalému, Tel Avivu a New Yorku...**

Obohatili jsme ji video pozvánkou Ondřeje Kundry v anglické verzi.

<https://www.youtube.com/watch?v=L58hKJKGM68>

22. září se v hale nádraží Bubny, v rámci festivalu literatury Svět knihy, konal **křest nového překladu knihy Ondřeje Kundry Vendulka, cesta ke svobodě.**

Aktivity sbírkové, vývoj a distribuce výstav fotografických kolekcí Památníku ticha

Vývojovým záměrem, na kterém se pracuje již od roku 2020, je příprava výstavy a publikace s pracovním názvem **Album G.T.**

Jedná se o unikátní objev Památníku ticha – cyklus snímků z ghetta Terezín, které byly objeveny v soukromé pozůstalosti. Snímky jsou skvělé, výtvarně hodnotné a nikdy neviděné. Ale tváře na nich byly na počátku práce s albem zcela neznámé.

Objev hned na počátku vyvolal velikou odezvu v odborném světě. Terezín dosud nemá žádné fotografie z prostředí ghetta se živými lidmi. Památník ticha nabídnul odbornou partnerskou spolupráci Památníku Terezín a Židovskému muzeu v Praze, kterou historici slovných institucí rádi přijali, ale nikomu se nedařilo prolomit bariéru identifikace neznámých tváří.

V průběhu roku 2021 se podařilo komentovanou inzercí v židovských i celostátních periodikách vyvolat řízený dialog, jenž napomohl identifikaci několika tváří z fotografií.

S pomocí odborných partnerských pracovišť nyní bádáme v rodinných příbězích. Postupně se koncipuje výstavní scénář. Na něm se budou podílet studenti našich partnerských škol, se kterými již nyní spolupracujeme.

3. června vypravilo **Gymnázium Přírodní škola** do Terezína expedici početné skupiny studentů, Památník ticha do někdejšího ghetta pozval pamětnici, která z válečných i poválečných časů znala autora fotografií Milana Weinera.

Otázkou nadále zůstává, kdo album či negativy snímků z ghetta Terezín vynesl.

V průběhu roku 2021 se podařilo s velkou pravděpodobností nalézt jména k pěti z deseti portrétovaných z objeveného alba. Jejich příběhy jsou velmi nosné pro výstavní dramaturgii. O budoucí expozici a její další vývojový dialog mají velký zájem Česká centra, již tradiční partner Památníku.

Další kolekcí, kterou čeká vývoj v kvalitní výstavní provedení, je rozsáhlý cyklus fotografií **Richarda Homoly**. Pracovně jej nazýváme „**Latentní obrazy terezínských zdí**“.

Jedná se o velmi zdařilou fotografickou práci, která vznikala tři roky intenzivním mapováním terezínských ghettodomů. Vyznavač tradiční fotografie zde zachycoval na svůj „sudkovský“ fotoaparát s velkými plochými negativy jemné detaily původních kreseb obyvatel ghetta.

Stovky miniaturních otisků ve starých omítkách, na trámech, na podlahách – to je svědectví s velkým výstavním potenciálem. Památník ticha v průběhu roku postupně přebíral kolekci Richarda Homoly pro svou sbírku. Pro vlastní archiv a budoucí výstavní použití byl dokonce s fotografem natočen v říjnu 2021 malý dokument o jeho hledání motivů ve starých domech i o technologii, kterou zvolil pro svou práci.

Paralelně s přípravou výstavní kolekce pro pozdější putovní cyklus z terezínských zdí nafotil Richard Homola další samostatný soubor fotografií z bubenského brownfieldu, který se stal součástí několika dalších kolekcí Památníku ticha z cyklu **Stigmatizovaná místa Evropy**.

Pavel Dias: Torzo – Vzpomínky pro budoucnost

Výstavním záměrem roku 2021 se stala společná akce Památníku šoa Praha, o. p. s., a Památníku ticha, s. p. o., nástupnické organizace, které si kulturní agendu postupně předávají. Spoluorganizátorem a partnerem výstavy fotografií, která je prodloužena do 20. 2. 2022, je Uměleckoprůmyslové museum v Praze, které poskytlo výstavní prostory v Domě U Černé Matky Boží.

Mediálním partnerem výstavy byla Česká televize. Ve spolupráci s ČT vznikly dvě multimediální smyčky – jedna pro výstavu a jedna pro nádraží Bubny, kde byla umístěna panelová prezentace výstavy.

Během celé sezony 2021 byl vizuál expozice také univerzálním pozadím významných kulturních událostí Památníku (koncert ke vzpomínce na vyhubení tzv. Terezínského rodinného tábora v Osvětimi ve Veletržním paláci, Bubnování pro Bubny a celá řada menších akcí na nádraží).

Pro výstavní záměr vzniknul scénář autorského týmu: Pavel Štingl, Jan Havel, Lukáš Bárta. Bylo zpracováno (naskenováno a roztříděno) okolo šesti a půl tisíce negativů z Diasovy rozsáhlé tvorby v rámci projektu Torzo. Výstava byla od počátku koncipována pro Dům U Černé Matky Boží s plánovaným dalším využitím v putovní verzi. O té probíhají průběžná jednání s Českými centry.

Vernisáž expozice se uskutečnila dne 12. října za bohaté účasti návštěvníků a měla i široké ohlasy v médiích.

Symbolickým prvním návštěvníkem výstavy byl ještě krátce před vernisáží významný americký herec **John Hannah**, který v té době zavítal do Prahy na premiéru filmu „Zpráva“ o útěku Vrby a Wetzlera z Osvětimi.

Následně po vernisáži začal být odlaďován vzdělávací program pro školy 2. a 3. stupňů. Byli vyškoleni lektori a založena široká pozvánka pro žáky a studenty. Do této kampaně však vstoupila nová vlna covidové epidemie a účast škol byla nakonec slabá.

Navzdory všem opatřením byla však velmi povzbudivá návštěvnost veřejnosti a dobré účasti se těšily také komentované prohlídky a diskuse pořádané jednou týdně ve výstavních prostorách. Tyto ukazatele rozhodly o prodloužení výstavního cyklu z původního plánu (konec listopadu) až do poloviny února 2022.

Výstava bohatě splnila záměr, jenž byl projektován ještě za života Pavla Diase. Jeho rodina poskytla negativy kultovních snímků z pozůstalosti a kolekce digitalizovaných snímků obohatila sbírkový fond Památníku ticha.

Přikládáme několik mediálních výstupů. V průběhu podzimu a zimy jich však bylo několik set.

Památník ticha
a Uměleckoprůmyslové museum v Praze
si Vás dovolují pozvat na slavnostní zahájení výstavy

PAVEL DIAS TORZO – VZPOMÍNKY PRO BUDOUCNOST

© Pavel Dias, Osvětim-Birkenau, 1965

které se koná
12. října 2021 v 18:00

Dům U Černé Matky Boží
Ovocný trh 19, Praha 1

Pozvánka platí pro 2 osoby.
Vstup na vernisáž se řídí platnými bezpečnostními
opatřeními Ministerstva zdravotnictví ČR.

Výstava bude otevřena
13. října – 28. listopadu 2021
Úterý 10:00–20:00
Středa – neděle 10:00–18:00

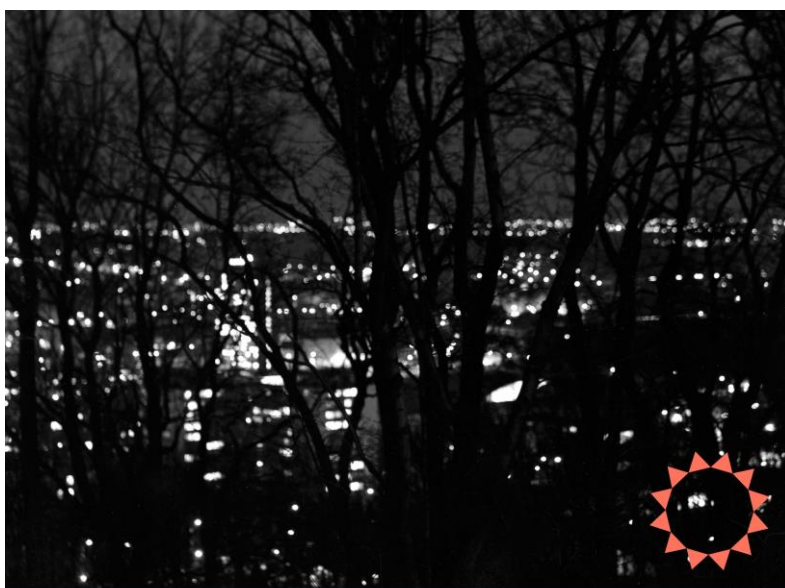
Mediální partner: Česká televize

Výstava se koná
pod záštitou ministra kultury Lubomíra Zaorálka,
radní pro kulturu Hany Třeštíkové
a starosty Prahy 7 Jana Čížinského.

www.pamatnikticha.cz
www.upm.cz

Za významný přínos kulturní diplomacie lze také považovat skutečnost, že výstava se stala jednou z klíčových nabídek společného kulturního programu deseti paměťových organizací, které zajistily společný rozsáhlý program k 80. výročí počátků židovských deportací z Čech. Hromadná nabídka měla také společnou veřejnou komunikaci a PR, což významně přispělo k posílení veřejného povědomí o výročí jako takovém a událostí s ním spojených – v období od data nástupu Reinharda Heydricha do Prahy 28. září 1941, až po založení ghetta Terezín 24. listopadu téhož roku.

Fotografie Richard Moravec

28. listopadu 2021 v 18 hodin
nádrazí Bubny

Světlo pro vítězství

Závěr kalendářního roku **Památníku ticha** bude letos opět patřit setkání k rozsvícení prvního chanukového světla. Světlo dávné tradice je vzpomínkou na ty, kteří odcházeli před osmdesáti lety z Prahy do ghetta v Lodži s číslem a hvězdou na kabátech. Letošní svíci zapálí rabin David Peter. Hudební vzpomínku na *melodie, jež doznívaly ve vzpomínkách* provede pianista Martin Rufer.

Světlo zasvěcení, jež se legendárně přikládá Chanuce, je pro nás také novodobým symbolem... Naděje na přestavbu místa paměti se po několikaleté stagnaci opět probouzí. Nová státní organizace Památník ticha před několika týdny podepsala se Správou železnic novou smlouvu o využití nádraží dotýkaného válečnou minulostí.

Světlo vítězství, světlo naděje, světlo paměti...

Letošní setkání se opět uskuteční venku, pod širým bubenským nebem. Opět budeme dodržovat aktuální hygienická opatření a opět Vás rádi uvidíme i s Vašimi respirátory.

www.pamatnikticha.cz

Památník ticha

MINISTERSTVO
KULTURY

PRAHA
1
PRAHA
1
PRAHA
1

ART DISTRICT
7

SPRÁVA
ŽELEZNIC

OOX
Centrum
evropského
umění

Terezińska
iniciativa

ŽIDOVSKÉ
MUZEUM
V PRAZE

NÁRODNÍ FOND ČESTEM
JUDAJSKÉMU
VÝSTAVNÍMU
KUMULATIVNÍ
KOLEKCIÍ

NÁRODNÍ FOND ČESTEM
JUDAJSKÉMU
VÝSTAVNÍMU
KUMULATIVNÍ
KOLEKCIÍ

FEDERACE
ŽIDOVSKÝCH OBČÍ
V ČESKÉ REPUBLICE

Vzdělávání

Zásadně novou vzdělávací akcí sezony byla účast na předpremiéře filmu Zpráva. Vzhledem k přetlaku filmových premiér následkem předešlých covidových vln a komplikovanému plánování školních návštěv kin během probíhajících covidových vln se bohužel nepodařilo žádnou vzdělávací distribuci systematicky rozvinout. Nicméně samotný vývoj metodiky, která k filmu vznikla, byl dobrou zkušeností k obdobným budoucím akcím.

V roce 2021 se neuskutečnil původně plánovaný seminář **Od svědectví k podobenství**. Tento tradiční projekt Památníku ticha také podlehl covidovému režimu a oslabené možnosti škol plánovat projektové vzdělávání. Nicméně již od podzimu je v jednání zabezpečení dalšího běhu této dramatické výchovy pro jaro 2022.

Pavel Štingl, Osadní 26, 170 00 Praha 7

Příloha číslo 1 - TISKOVÉ ZPRÁVY

Tisková zpráva

U příležitosti Vzpomínky na Bllb se letos rozsvítí svíčky na místě tehdejšího vyhlazovacího tábora v Osvětimi – Birkenau

foto: Pavel Dias

Tradiční pietní akce Vzpomínka na Bllb se uskuteční i letos. **V pondělí 8. března v 17.45 hodin** bude navázán **hudební telemost mezi nádražím Bubny a Ministerstvem zahraničních věcí v Praze. Svíce za zesnulé se následně symbolicky rozzáří před Černínským palácem i na místě paměti bývalého vyhlazovacího tábora v Osvětimi – Birkenau**, odkud byli vězni tzv. Terezínského rodinného tábora vyhnáni na smrt. Vývoj epidemiologických opatření neumožňuje uskutečnit veřejnou vzpomínku. Zástupci Památníku ticha považují za důležité připomenout i letos události spojené s největší jednorázovou masovou vraždou československých občanů za druhé světové války a vítají aktivní zapojení Ministerstva zahraničních věcí k letošní vzpomínce.

„Vzpomínku na Bllb měl Památník ticha k březnovému datu zajištěnou s velkým hudebním programem již vloni. Na poslední chvíli byl koncert kvůli první vlně pandemie odvolán a přeložen na červencové datum, kdy připomínáme definitivní likvidaci rodinného tábora. Také letos připravujeme koncert na červenec. Považujeme za podstatné připomenout i 8. březen jako významné datum naší válečné historie,“ říká Pavel Štingl z Památníku ticha.

Celou vzpomínkovou akci bude možné živě sledovat na online kanálu Ministerstva zahraničních věcí: <https://youtu.be/krMLJ-ZrfyE>

Pietní akce začne v 17.45 hodin **předtočenou vzpomínkou přímo z nádraží Bubny**, jejíž součástí bude **Wiegala (ukolébavka) od Ilse Weberové** v podání mezzosopranistky **Edity Adlerové. Studenti Gymnázia Přírodní škola** přednesou parafrázi Ježkova blues **Svět naruby** nazvanou **Kufr naruby** přizpůsobenou pro jedno ze svých terezínských představení. V 18 hodin naváže online **stream z prostranství před Černínským palácem**, kde po úvodu zvláštního zmocněnce Ministerstva zahraničních věcí pro holocaust Roberta Řeháka zazní **houslové sólo ze sonáty Viktora Ullmanna** a báseň **Františka Basse Zahrada**. Vzpomínka vyvrcholí **rozsvícením celkem šesti svící, červeným zabarvením světel osvěčujících Černínský palác** a ve stejný okamžik se rozsvítí

svíčky i na autentickém místě bývalého „lágrbaráku“ Bllb v Birkenau. Z intence diplomata Ivo Šilhavého bude jedna svíce zapálena za všechny oběti holocaustu a pět dalších za oběti vyhlazení tzv. Terezínského rodinného tábora v Osvětimi – Birkenau neboli Bllb.

„Jsem nesmírně rád, že se Ministerstvo zahraničních věcí do akce opět zapojilo, a děkuji všem, kdo i v této složité situaci zvládli připravit důstojnou vzpomínku. Není nutné, abychom se hromadně scházeli, ale musíme dát najevo, že si pamatujeme. Likvidace tzv. Terezínského rodinného tábora je věc, o níž se musí mluvit a psát, abychom nikdy na podobné hrůzy nezapomněli,“ uvedl ministr zahraničních věcí Tomáš Petříček.

Při vyhlazení tzv. Terezínského rodinného tábora v Osvětimi **v noci z 8. na 9. března 1944 přišlo o život téměř 4000 žen, mužů i dětí.** Tato **největší hromadná vražda v historii Československa byla koncem falešné naděje**, kterou dostali obyvatelé tzv. Terezínského rodinného tábora v Osvětimi – Birkenau označovaného jako Bllb. Podle vzpomínek spisovatele a překladatele židovského původu Pavla Stránského z knihy Poslové obětí tuto sekci koncentračního tábora nacisté založili jako zástěrku za účelem manipulace s veřejným míněním. Měla posloužit jako alibi, když se objevily zprávy o organizovaných masových vraždách v Osvětimi. V září roku 1943 dopravili nacisté do tohoto tábora dva transporty z Terezína, v prosinci téhož roku dva další a poté tři v květnu roku 1944. Každý transport měl zůstat v táboře šest měsíců a pak zemřít v plynových komorách. Zaplynované měli nahradit „čerství“ vězni, aby případná komise Mezinárodního červeného kříže zjistila, že jsou vězni v „dobrém“ stavu. **Většina obětí byla deportována do terezínského ghetta právě přes nádraží Bubny.** V onu osudnou noc z 8. na 9. března 1944 odvezli nacisté – až na malé výjimky – všechny dosud žijící vězně ze zářijového transportu do plynu. Jednalo se celkem o 3792 bývalých československých občanů, kteří jsou tak dodnes velkým symbolem dvojité zraedy vykonavatelů nacistické koncepce konečného řešení židovské otázky.

„V dnešní těžké době daleko více chápeme utrpení oněch nevinných dětí, žen a mužů. Minulost se nám najednou více zpřítomňuje a vede nás k povinnosti připomínat a učit se zvláštní citlivostí a ostražitostí ke všem projevům, které by mohly vést k podobným hrůzám. Kéž bychom dokázali v sobě najít takovou sílu, solidaritu a odvahu, kterou v lágrech mnozí prokazovali vůči druhým tvář tvář smrti,“ říká Robert Řehák, zvláštní zmocněnec pro holocaust, mezináboženský dialog a svobodu vyznání.

Vzpomínku na Bllb organizuje Památník ticha ve spolupráci s Institutem terezínských skladatelů a Ministerstvem zahraničních věcí České republiky. Záštitu pietní akci udělili starosta Prahy 7 Jan Čížinský a radní pro kulturu hlavního města Prahy Hana Třeštíková.

Kontakt pro média: Martina Chvojka Reková, martina.rekova@4press.cz +420 731 573 993, Klára Bobková, klara.bobkova@4press.cz, +420 731 514 462 **Památník ticha – Nádraží Bubny:** Bubenská 177/ 8b, 170 00, Praha 7, www.bubny.org

Program – Vzpomínka na Bllb v pondělí 8. března

Youtube kanál Ministerstva zahraničních věcí: <https://youtu.be/krMLJ-ZrfyE>

17.45

Wiegala (ukolébavka) od Ilse Weberové v podání mezzosopranistky Edity Adlerové natočená na nádraží Bubny

parafráze blues Jaroslava Ježka Svět naruby nazvaná **Kufr naruby** v podání studentů Gymnázia Přírodní škola

18:00

prostranství u Černínského paláce, live stream se vstupem z Birkenau:

živé houslové sólo – skladba Adagio z Houslové sonáty Viktora Ullmanna

báseň Františka Basse – Zahrada

Slavnostní zapálení svící (jedné velké za všechny oběti holocaustu a pěti za Bllb) bude impulsem pro **červené zabarvení světél osvčujících Černínský palác.**

Na světlo svící v Praze online naváže **autentické zapálení svíček v Osvětimi – Birkenau** přímo v místě bývalého Bllb.

80. výročí zahájení deportací Židů z českých zemí společně připomenou Památník ticha, Památník Terezín, Židovské muzeum či Terezínská iniciativa

80. výročí deportací Židů z českých zemí připomene i výstava fotografií Pavla Diasa

Památník Terezín, Židovské muzeum v Praze, Památník ticha, Terezínská iniciativa a dalších osm paměťových institucí se spojí, aby připomněly i prostřednictvím společného programu letošní

80. výročí zahájení deportací Židů z českých zemí. Období vzpomínkových akcí se vztahuje k datům 16. října, kdy odjel z nádraží Bubny první pražský transport, a 24. listopadu, kdy se připomíná vznik ghetta Terezín. Podzimní vzpomínkové akce svým obsahem propojí výstava Pavel Dias: Torzo – Vzpomínky pro budoucnost, jež vzdá hold dílu letos zesnulého klasika české reportážní a dokumentární fotografie. Výstava historicky prvního absolventa oboru fotografie na FAMU, jehož dědeček přežil koncentrační tábor, bude k vidění od 13. října v Domě U Černé Matky Boží.

Osmdesáté výročí počátku židovských deportací z Čech a Moravy není spojeno s žádným státním svátkem. Řada institucí spojených s těmito událostmi však považuje toto období za významné pro naši historii a počátek zásadních změn v kulturní identitě Československa.

Mezi dalšími institucemi společně připomínajícími toto výročí jsou: Federace židovských obcí, Institut Terezínské iniciativy, Masarykova univerzita, Nadační fond Arnošta Lustiga, Nadační fond obětem holocaustu, Opera Národního divadla, Uměleckoprůmyslové museum v Praze a Věčná naděje. Veřejnosti nabídnou řadu akcí ve formě konferencí, odborných diskusí, vzdělávacích programů, přednášek, koncertů, výstav či veřejných vzpomínkových a pietních setkání. Památník ticha například představí svůj tradiční bubnovací happening proti pasivnímu přihlížení na nádraží Bubny, festival Věčná naděje nabídne slavnostní koncert izraelských umělců s básněmi Ilse Weberové a hudbou Viktora Ullmanna ve Španělské synagoze, ve Stavovském divadle bude k vidění inscenace Brundibár nastudovaná souborem Dětské opery Praha a v Národním divadle zazní v cyklu Musica non grata

slavnostní uvedení Symfonie č. 21, Kadiš Mieczysława Wajnerga. Masarykova univerzita vystaví v centru Brna expozici o transportu Brno – Minsk, Památník Terezín pozve k výročí vzniku ghetta bývalé vězně. Tento rozsáhlý několikátýdenní program je veřejnosti předkládán v době, kdy zodpovědnost za příběhy šoa přebírá druhá a třetí generace přeživších holocaustu.

Významnou akcí Památníku ticha, Uměleckoprůmyslového musea v Praze a Židovského muzea bude výstava fotografií Pavla Diase. Brněnský rodák a významný pedagog Dias, který zemřel letos v dubnu ve věku nedožitých osmdesáti tří let v Praze, více než 30 let s fotoaparátem navštěvoval vzpomínkové akce v ghettech či vyhlazovacích táborech i původní budovy lágrů. Tím, že zachycoval návraty přeživších na místa paměti a ti následně předávali svědectví svým potomkům, zdokumentoval v čase i zásadní proměnu kultury připomínání.

Mezi 16. říjnem a 3. listopadem 1941 odjelo pět transportů z Prahy do ghetta v Lodži a 16. listopadu jeden transport z Brna do ghetta v Minsku. Následně bylo rozhodnuto, že Židé budou soustřeďováni v ghettu umístěném na tehdejší území Protektorátu Čechy a Morava. Jako „vhodné“ místo byl vybrán Terezín. Historie terezínského ghetta začala příchodem transportu s označením Aufbaufeldkommando neboli „komando výstavby“ dne 24. listopadu 1941. Jednalo se o první z dlouhé řady transportů, které do Terezína proudily z protektorátu a později z dalších zemí ovládaných nacistickým režimem. Celkem v těchto transportech přijelo 140 tisíc lidí, k nimž s postupem fronty přibýly tisíce převážně židovských vězňů. 35 tisíc deportovaných zahynulo v Terezíně, téměř 88 tisíc lidí bylo odsud postupně deportováno na východ do míst vyhlazování a na otročké práce. Osvobození se dožilo jen přibližně 3 800 z nich. Nejpočetnější skupinu mezi deportovanými, více než 60 tisíc, tvořili Židé z českých zemí.

Programový cyklus letošního 80. výročí zahájení židovských deportací završí datum 24. listopadu, kdy se uskuteční symbolický pochod se svíčkami z Bohušovic do Terezína ve stopách prvního transportu do tehdy nově vzniklého ghetta. Symbol světla se přenesení o několik dní později do tradičního svátku chanuka, kdy se rozsvítí slavnostní svíčky na mnoha významných místech paměti a první z nich symbolicky již potřetí na nádraží Bubny.

Kontakt pro média: Martina Reková, martina.rekova@4press.cz, +420 731 573 993, Klára Bobková, klara.bobkova@4press.cz, +420 731 514 462 **Památník ticha – Nádraží Bubny:**
Bubenská 177/ 8b, 170 00, Praha 7, www.pamatnikticha.cz

**Program k 80. výročí zahájení deportací českých a moravských Židů
z protektorátu Čechy a Morava**

80. výročí počátků židovských deportací z protektorátu Čechy a Morava začíná historicky nástupem Reinharda Heydricha k moci ve výroční den svatého Václava roku 1941. Za necelé tři týdny, 16. října, opouští Prahu první tisícíhlavý židovský transport. Směřuje do Lodže, stejně jako další čtyři. Dne 24. listopadu v pět hodin ráno opouští Prahu tzv. Aufbaukommando, se kterým se spojuje výročí založení ghetta v Terezíně. **K 80. výročí těchto událostí spojily paměťové instituce příběhů šoa své aktivity do společné nabídky pro veřejnost.** Program organizují Židovské muzeum v Praze, Památník Terezín, Památník ticha, Terezínská iniciativa, Institut Terezínské iniciativy, Federace židovských obcí, Židovská obec Praha, Nadační fond obětem holocaustu, Věčná naděje, Opera Národního divadla a Uměleckoprůmyslové museum v Praze.

22.–25. 9. – Svět knihy na nádraží Bubny – Památník ticha se opět stane alternativní scénou knižního veletrhu:

středa 22. 9., 17.00 – Ondřej Kundra: Vendulka – Flight to Freedom

Uvedení anglického překladu knihy Vendulka, cesta za svobodou...

pátek 24. 9., 20.00–23.00 – Noc poezie a hudby

Představení textů běloruských zakázaných básníků, adaptovaných do moderní hudby.

sobota 25. 9., 10.00–12.00 – David Vaughan / Tomáš a Martin Welsovi: „Sancta Familia“...

Autorská prezentace knižní vzpomínky na rodinu architekta Welse. Na autorské čtení naváže literární procházka Zdeňka Lukeše okolím nádraží Bubny.

pondělí 4. 10., 17.00 – Lenka Hornáková-Civade: Symfonie o novém světě

Autorská prezentace knihy o Vladimíru Vochočovi.

13. 10., 10. 11., 8. 12., vždy v 18.00 – cyklus přednášek Židovského muzea v Praze

Radana Rutová a Jana Šplíchalová k událostem roku 1941 ve vzpomínkách pamětníků.

středa 6. 10., 17.30 – Invisible I. / Hannah na nádraží Bubny

Divadelní zpracování příběhu herečky a zpěvačky Hany Frejkové v režii Miřenky Čechové a produkci Tantehorse.

13. 10. – 28. 11 – Pavel Dias, Torzo – Vzpomínky pro budoucnost

Výstava z třicetiletého putování předního českého fotografa po místech paměti, instalována v Domě U Černé Matky Boží, s prologem na nádraží Bubny. Vzdělávací program Památníku ticha a Židovského muzea v Praze o mezigeneračním dialogu k probouzení vzpomínek přeživších šoa od poloviny 20. století po současnost.

sobota 16. 10., 16.00 – pietní akt Terezínské iniciativy

Položení květin na místě bývalého Radiotrhu, odkud židovské transporty vycházely.

sobota 16. 10., 17.00 – Bubnování pro Bubny 2021

Tradiční veřejný happening Památníku ticha k výročí prvního transportu vypraveného z nádraží Bubny uvede Bára Hrzánová.

sobota 16. 10., 18.30 – Different Trans Steve Reicha, klavírní improvizace v podání Denise

Szalbota a vzpomínkové variace na Prahu Jiřího Stivína

Slavnostní koncert v odjezdové hale nádraží Bubny.

říjen–listopad – projekce k filmu Petera Bebjaka ZPRÁVA

Vzdělávací program Památníku ticha a Židovského muzea v Praze k premiéře nového hraného filmu o útěku Rudolfa Vrby a Alfreda Wetzlera z Osvětimi.

neděle 24. 10., 19.30 – Hudba terezínských skladatelů ve Státní opeře

Koncert je součástí projektu Musica non grata a festivalu terezínských autorů Věčná naděje.

středa 27. 10., 15.00 – Jako by se to všechno stalo včera

Slavnostní koncert pro přeživší nacistického pronásledování ve Státní opeře spojený s křestem stejnojmenné knihy Radky Denemarkové.

čtvrtek 4. 11. – setkání bývalých vězňů ghetta v Památníku Terezín*Završené operou Brundibár v podání Dismanova souboru.***sobota 6. 11., 19.00 – Musica non grata – Symfonie č. 21, Kadiš, Mieczysław Wajenberg***Koncert v historické budově Národního divadla.***neděle 7. 11., 11.00 – Brundibár, Hans Krása***Tradiční tereziánská inscenace v podání souboru Dětské opery Praha v cyklu festival Věčná naděje.***středa 10. 11., 19.30 – Život a hudba v Terezíně***Přednáška Zuzany Peterové a Vojtěcha Blodiga s hudebním doprovodem ve Winternitzově vile.***sobota 13. 11., 10.00 – přednáška o filmové reflexi příběhů 20. století na festivalu Nezlomní a obětovaní 2021***Rodinné filmové dopoledne Památníku ticha v kině Oko pro Muzeum XX. století.***úterý 16. 11., 16.30 –Transport Brno-Minsk, MUNI***Vernisáž výstavy Masarykovy univerzity v Brně k výročí prvního židovského transportu z Brna do Minsku, spojený minicyklem filmů v univerzitním kině Scala.***úterý 23. 11., 19.30 – koncert Věčné naděje***Bente Kahan, Ronen Nissan a NFM Leopoldinum Orchestra uvedou ve Španělské synagoze skladby tereziánských skladatelů.***středa 24. 11., 16.00 – pochod živých se svíčkami***Symbolická pouť k výročí příchodu prvního transportu do Terezína v roce 1941 z Bohušovic nad Ohří do Terezína.***středa 27. 10., 18.00 – vzpomínkový večer Nadačního fondu obětem holocaustu a Českého osvětimského výboru***Diskuse s pamětníky a zhudebněné básně dětí z Terezína.***neděle 28. 11., 18.00 – Světlo pro vítězství***Zapálení prvního chanukového světla před nádražím Bubny zahájí osmidenní cyklus svátku světla.*

1941
80let
2021
ZAHÁJENÍ DEPORTACÍ
ŽIDŮ Z ČESKÝCH ZEMÍ
VZNIK GHETTA TEREZÍN

Tisková zpráva

**Památník ticha rozsvítí první chanukové světlo v neděli na Bubnech,
pro zájem prodlužuje výstavu fotek Pavla Diase U Černé Matky Boží**

*Vloni zapálil na Bubnech první chanukovou svíci vrchní zemský rabín Karol Sidon
společně s vrchním pražským rabínem Davidem Peterem
Foto: Karel Cudlín*

První chanukové světlo na pražském nádraží Bubny se rozsvítí historicky již potřetí, a to **v neděli 28. listopadu v 18 hodin v rámci setkání Památníku ticha Světlo pro vítězství**. Završí se tak letošní vzpomínkový cyklus k 80. výročí zahájení deportací Židů z českých zemí, který společně připomínají Památník Terezín, Židovské muzeum v Praze, Památník ticha, Terezínská iniciativa a dalších osm paměťových institucí. **Pro velký zájem se o dva měsíce, do 30. ledna 2022, prodlužuje výstava Pavel Dias: Torzo – Vzpomínky pro budoucnost v Domě U Černé Matky Boží** vzdávající hold dílu letos zesnulého klasika české reportážní a dokumentární fotografie. Ten více než 30 let s fotoaparátem navštěvoval místa, kde stály koncentrační tábory a konaly se vzpomínkové akce.

Na nedělním setkání Světlo pro vítězství zapálí první chanukovou svíci vrchní pražský rabín David Peter. O hudební doprovod „melodií, jež doznívaly ve vzpomínkách“ se postará pianista Martin Rufer. Akce Památníku ticha je volně přístupna veřejnosti. Svátek chanuka letos začíná poslední listopadovou nedělí a končit bude v pondělí 6. prosince.

„Světlo dávné tradice je vzpomínkou na ty, kteří odcházeli před osmdesáti lety z Prahy do ghetta v Lodži s číslem a hvězdou na kabátech. Tzv. světlo zasvěcení, jež se přisuzuje chanuce, je pro nás také novodobým symbolem. Naděje na přestavbu místa paměti se po několikaleté stagnaci probudila. Nová státní organizace Památník ticha nedávno podepsala se Správou železnic smlouvu o využití nádraží dotýkaného válečnou minulostí na 99 let. Jedná se tak o symbolické světlo vítězství, naděje i paměti,“ říká Pavel Štingl z Památníku ticha. Autorský tým památníku usiluje o zahájení přestavby místa paměti na pražských Bubnech již v příštím roce.

Chanuka je jeden z významných svátků židovské tradice, který se v Praze držel mezi tradičně nábožensky založenými rodinami, stejně jako mezi asimilovanými. Legenda hovoří o zázračném osmidenním udržení rituálního světla ve znovudobytém chrámu za povstání Makabejských. Světlo devítiramenného svícnu se v časové posloupnosti roku blíží křesťanským vánočním tradicím. Pro Památník ticha je chanuka vzpomínkou na ty, kteří odcházeli přes nádraží Bubny do ghatt pro svůj židovský původ, a při tom ve svých rodinách často udržovali obě tradice.

Zmíněnému 80. výročí zahájení deportací Židů z českých zemí je také věnovaná výstava Pavel Dias: Torzo – Vzpomínky pro budoucnost organizovaná Památníkem ticha a Uměleckoprůmyslovým museem v Praze, která bude pro zájem návštěvníků prodloužena z původně plánovaného termínu ukončení 28. listopadu do konce ledna 2022. Z důvodu aktuálních protipandemických opatření se do konce roku ruší zbývající doprovodný program a přesouvá se na leden. Konkrétně 11. ledna v 18 hodin se tak bude možné ve výstavních prostorách zúčastnit komentované prohlídky výstavy s kurátorem Lukášem Bártlem, 18. ledna v 18 hodin se zde bude konat beseda autora konceptu, námětu a scénáře výstavy Pavla Štingla s Janem Havlem, grafikem výstavy a studentem Pavla Diase, a následně 25. ledna v 18 hodin zde proběhne beseda s dokumentárním fotografem Richardem Homolou.

Akci Světlo pro vítězství, která se koná v neděli 28. listopadu, organizuje Památník ticha ve spolupráci s Ministerstvem kultury, Magistrátem hlavního města Prahy, Městskou částí Praha 7, Správou železnic, Centrem současného umění DOX, Tereziánskou iniciativou, Židovským muzeem v Praze, Židovskou obcí v Praze, Nadačním fondem obětí holocaustu a Federací židovských obcí v České republice. Záštitu nad akcí převzali starosta Prahy 7 Jan Čížinský a radní pro kulturu Prahy Hana Třeštíková.

Kontakt pro média: Martina Reková, martina.rekova@4press.cz, +420 731 573 993, Klára Bobková, klara.bobkova@4press.cz, +420 731 514 462 **Památník ticha – Nádraží Bubny:** Bubenská 177/ 8b, 170 00, Praha 7, www.pamatnikticha.cz